

IEMAS

KOŠUMKRŪMU STĀDI BEZ MAKSAS

KĀ
pie tiem
tik?

NR. 03 (63) • MARTS • 2017 • 1,50 EIRO

Dārzs

LASĪTĀKAIS
DĀRZA
ŽURNĀLS
LATVIJĀ

GURKU
RAŽĀ UZ
PALODZES

JAUNA
RUBRIKA!
MEISTARKLASE

KĀ
UZPOTĒT
ROZI

ISSN 1691-6239

9 771691 623007

REDĪSI: VECO
UZSKATU REVĪZIJA

- Šķirnes, kuras vērts izvēlēties
- Nenokavē – drīz jāsej!
- 4 iemesli, kāpēc nesanāk

JAVĒLIES SNIEGPULKSTENIŠU PĻAVU

VAI
PUKPODA
PRĪMULA
SPĒJ DZĪVOT DĀRŽĀ?

KAS IZAUG NO EKSOTISKO AUGĻU SĒKLIŅĀM?

RODODENDRI PALIEK

GUNTA ŠENBERGA

Rihards Kondratovičs
2016. gada 7. jūnijā.

Pagājušajā pavasarī apciemojām RIHARDU KONDRATOVIČU viņa *Rhododendros*. Nu, kā gan citādi varētu saukt rododendru karaļa māju? Tā krāšņā ziedēšana bija viņa mūža pēdējā...

IDEĀLA VIETA

Profesors stāstīja, kā ticis pie vasaras mājas Apšuciemā, Lāčupītes krastā. «Komponistu savienība dibināja vasarnīcu kooperatīvu *Lāčupīte*, un es tai pulkā trāpījos gluži nejauši. Viens no viņu cilvēkiem, laikam Komponistu savienības šoferis, atbrauca, apskatījās, ka apkārt priedes vien, nevarēs pat dārzenū dobes ierīkot, un no sava gabaliņa atteicās.

Turklāt ar šo vietu saistās kāds kuriozs. Es esmu dzimis Latgalē, bet kara laikā ģimene pārcēlās, un mēs kļuvām par kurzemniekiem. Turpretī mana sieva Skaidrīte nāk no Zemgales. Pieradusi pie līdzenuma, plašiem laukiem. Braucot pie radiem ciemos uz Kurzemes pusi, skuju koki viņai diez ko negāja pie sirds. Un reiz viņa teica, ka vienīgā jaukā vieta visā garajā ceļā ir

Mūžajais 'Profesors Kondratovičs'.

ši, kur starp šoseju un jūru tek Lācupīte, ar svaigu zaļumu un ievu ziediem pavasarī.

Un te pēkšņi radās tāda iespēja! Aizbraucu paskatīties: priežu mežs, rododendriem der. Kā visur priežu mežā – maza trūdu kārtiņa un apakšā smilts. Var uzlabot ar kūdru, un pēc tam augs griezdamies. Tā mēs šai vietā aizķērāmies. Ja vieta rododendriem nederētu, es tur māju neceltu.

Neparko! Priekš kam?

Mājiņu cēlām desmit gadus – septiņdesmitajā gadā iesākām un astoņdesmitajā beidzām. Tikai atvaļinājuma laikā cēlām. Paši savām rociņām. Man palīgā nāca brālis un svainis, kurš bija celtnieks-namdaris. Man bija atvaļinājums divi mēneši, viņiem – pa mēnesim. Atvaļinājumā pastrādājām, pēc tam būvi atkal uz gadu

iepakojām. Dzīvojām teltīs, ēdienu mums gatavoja Anniņas tante čigānu katlā. Tāda meža dzīve mums katru vasaru.

Atceros, kā par trīsdesmit kapeikām tiku pie divām kravām gāzbetona bluku. Padomju laikā uz Sieviešu dienu un citām svinamām dienām mums piedāvāja pirkt DOSAAF loterijas biļetes. Lēti sanāk, var visus apdāvināt, un ja nu vēl kāds vinnē lielo laimestu. Biļete maksāja 30 kapeikas, un tā nebija liela nauda. Bet cilvēki tik un tā negribēja pirkt – kāda jēga, ja tāpat nekad nelaimē. Biļešu izplatītājam no DOSAAF reiz bija palikušas trīs biļetes. Es toreiz strādāju Universitātes partijas komitejā, un mēs ar

rektoru un mācību prorektoru nopirkām tās trīs pēdējās biļetes. Un es ar savu biļeti vienīgo reizi mūžā vinnēju – motociklu ar blakusvāģi *Emka*. Tas toreiz maksāja 750 rubļu – lielu naudu. Biļete bija jāsūta uz Maskavu, un, kad Maskava apstiprināja, ka biļete tiešām ir vinnējusi, prasīja, vai ņems motociklu vai naudu. Naudu vajadzēja kā ēst. Dabūju 750 rubļu, un par to nopirku ➡

'AURA'. Vasarzaļais rododendrs, ļoti bagātīgi zied maija beigās un jūnija sākumā. Izaug 2,5 m augsts.

'BALTJA'. Liela auguma, 4 m augsts un 3 m plats, mūžzaļais rododendrs. Zied maija beigās. Ziedi pumpuro rožaini, izplaukstot balti, ļoti lieli – 10–11 cm diametrā.

'CĪRAVA'. Mūžzaļo rododendru šķirne, kam raksturīgs blīvs zarojums, gaiši purpurkrāsas ziedi ar dekoratīvu tumšu triepumu zieda iekšpusē. Zied maija beigās, jūnija sākumā. Novērota otrreizēja ziedēšana septembrī. Sasniedz 2,2 m augstumu un 4 m platumu.

'GUNITA'. Vasarzaļais rododendrs ar oranžsarkaniem ziediem, ļoti kruzulotām vainaglapu apmalēm. Zied jūnija sākumā. Desmitgadīgi krūmi ir 2 m augsti un 1,7 m plati. Šķirne selekcijas un izmēģinājumu audzētavas Babīte pētnieces Gunitas Riekstiņas vārdā.

'LELDE'. Vasarzaļo rododendru šķirne koši rožainas krāsas ziediem ar spilgti oranžu triepumu uz augšējās vainaglapas zieda iekšpusē, krokotām vainaglapu apmalēm un tumši zaļām lapām. Zied jūnija pirmajā pusē. Sasniedz 2,5 m augstumu un 2,5 m platumu.

'MONTA'. Mūžzaļais rododendrs ar kompakto augumu, blīvu zarojumu, koši sarkaniem ziediem. Piecpadsmit gados sasniedz 1,4 m augstumu un 1,5 m platumu. Uz zied jūnija sākumā.

divas kravas gāzbetona bloku, ar ko uzcēlu vasarnīcu līdz jumtam.

Taciņu uz jūru iezīmējām, piesienot pie kokiem baltas lupatiņas, lai vienmēr ietu pa vienu un to pašu vietu un neizbradātu visu mežu.»

ZIEDOŠAIS MEŽS

«Zemes gabals starp ceļu un upi ir sagriezts kā pīrāgs – katram pa kumosam. Mans pīrāga gabaliņš ir 1900 kvadrātmētru. Taču bija savi nosacījumi: nedrīkst teritoriju ierobežot ar sētām, nedrīkst būt žogus starp mājām, jā saglabā brīvs, dabisks un ainavisks stils. Kooperatīva ģenerālo projektu veidoja Rīgas galvenais dārza arhitekts Kārlis Barons, viņš iepļānoja košumkrūmu stādījumus – forsītijas, rododendrus –, kas iederas priežu mežā. Un es pamazām sāku stādīt.

Mūžzaļajiem rododendriem šeit ir izcila vieta – pa augšu priežu mežs, pa apakšu rododendri. Priežu mežā ēna ir gaiša, un arī saknes nekonkurē, rododendri kupli aug un skaisti zied. Pirmos iestādīju pie savas mājas, un arī kaimiņi izrādījās lieli dārza mīļotāji. Tikai režisors Pēteris Pētersons vienmēr pukoļās: «Ko tu, Kondratovič, ar saviem rododendriem piesārņo mežu?!» Bet pats, pagāns, arī stādīja.

Vēlāk arī mežu ārpus savas teritorijas piestādījām. Vecākajiem krūmiem jau gadu četrdesmit. Kad sazied, tad jau te ir skaisti. Kad Rīgā noziedējuši, te, pie jūras, tikai sāk ziedēt – parasti par kādu nedēļu vai divām vēlāk. Reiz gadījās, ka ainavu arhitekste Gundega Lināre veda ekskursiju uz Lāčūpītes dendrāriju – tepat uz priekšu pa mūsu ceļu. Bet te viss mežs ziedos. Gundega aptur autobusu un nāk ar visu

ekskursiju pa kalniņu augšā un sveicina Skaidrīti: «Labdien, jūs laikam esat dendrārija saimniece!» Kad beidzas skola un skolēnu grupas brauc ekskursijās un nāk pārgājienos, tad rododendros bildējas – ir jau neparasti, ka tie te, mežā, aug.

Kad nomira dendrārija saimnieks Igors Mednis, bija izgājušas valodas, ka te var dabūt rododendrus, un ļaudis sāka braukt arī pie mums un rakt laukā. Nu, taisnību sakot, zog neģēlīgi arī tagad. Rudenī iestādījām divdesmit jaunas šķirnes, un nozaga visas... Svaigi iestādītus rododendrus jau nav grūti paņemt – saknes vienā kamoliņā, parauj *aiz matiem* un izceļ ārā. Labus stādus zaga laukā, tad sākām stādīt tikai tādus žagarus – likus, greizus, šķibus. Kad tie ieauguši, tad var apgriezt, lai dzen jaunas atvases un veidojas kupls, skaists krūms.

Kaimiņiene, liela entuziaste, pat pielikusi krūmiem uz datora izdrukātas zīmītes: nezagt stādus! Bet kurš zaglis tad klausīs zīmītēm? Tas, kurš izlasis un nezags, jau tāpat, visticamāk, nebūtu zadzis. Gadās arī, ka ziedēšanas laikā cilvēki piebrauc, salauz klēpi, saliek mašīnā un aizbrauc.»

GIMENE RODODENDROS

Interese par augiem nākusi no bērnības, bet par rododendriem esot sācis interesēties slinkuma dēļ, tā profesors vienmēr smiedamies stāstījis: «Mans tēvs bija virsmežsargs Latgales pusē, pēc tam Kurzemē. Bet Talsu vidusskolā, kur mācījies, man bija labs bioloģijas skolotājs Dreimanis. Viņš mums, jauniešiem, dabu skolotājiem, izmēģinājumu lauciņā mācīja krustot studentu neļķes. Citi skolas biedri aizrāvās ar sportu, šahu, dambreti,

dancošanu, bet mums bija savs lauks. Kad stājos Universitātē, domāju, ka būšu *augsnieks*, man patika pa zemi krāmēties. Bet tajā specialitātē vairs neuzņēma, un tā es kļuva par augu fiziologu. Divdesmit triju gadu vecumā mani norīkoja par Universitātes Botāniskā dārza direktoru. Direktoram vajadzēja kaut ko pētīt, un labs pētīšanas objekts būtu rododendri, kam no sēšanas līdz ziedēšanai paiet pieci seši gadi, tātad tie pārāk neapgrūtinās.»

Tomēr nejausība izvērtās par mūža kaislību vairāk nekā sešdesmit gadu garumā. «Kad sāku strādāt pie selekcijas, savu pirmo šķirni nosaucu dzīvesbiedres Skaidrītes vārdā. Mēs mācījāmies vienā kursā. Viņa bija botāniķe, es – augu fiziologs. Ap precējāmies 1957. gadā. Es jau strādāju Botāniskajā dārzā, un turpat laboratorijas mājā arī dzīvojam. Dārzā izauga arī mūsu bērni Ginta un Uldis. Kad mazajai Gintai jautāja, kas viņa gribētu būt, kad izaugs, meitēns atbildēja: «Es būšu ravētāja!»

Skaidrītei toreiz bija smagi. Pat no Bioloģijas fakultātes viņa manis dēļ dabūja aiziet. Es biju dekāns, un viņa bija vecākā laborante – kā toreiz teica, materiāli atbildīgā persona. Bet tāda ģimeņu padarīšana tolaik nedrīkstēja būt. Ja bijī metālējējs trešajā vai ceturtajā paudzē, tas skaitījās ļoti liels gods. Bet, ja kopā strādāja inteligentu ģimenes locekļi, – ļoti slikti. Pēc tam Skaidrīte strādāja izdevniecībā *Zvaigzne*. Sākumā bija redaktore, vēlāk vecākā redaktore, tad – vecākā zinātniskā redaktore. Rediģēja grāmatas un

audzināja bērnus. Tāpēc saprotams, ka pirmā šķirne bija viņai. Tad bērniem Gintai un Uldim, pēc tam mazbērniem – Līvai, Robertam, Mikam, Tomam un Emīlam. Liels uzslavu un mīlu vārdu teicējs jau nekad neesmu bijis. Bet viņi jau to zina. Viss siltums, smukums un mīlums iezīmēts rododendru sejiņās... Kāpēc ne?

No sievas par savu dārza trakumu esmu dabūjis pa mizu arī. Kad atnācām, Lāčupītes krastā bija skaista pļaviņa, kur ziedēja vijolītes, un faktiski es to sabojāju ar savu introduktora dabu, kam gribas atnest un iestādīt kaut ko tādu, kas tur līdz šim vēl nav audzis. Tā pirms gadiem trīsdesmit bijām ekskursijā uz Sliteri, un es no turienes pārvedu trīs lakšu sīpoliņus. Iestādīju un sekoju līdzī – kā aizmetās kāda sēkļaņa, to atkal iestādīju. Izrādījās, ka apstākļi lakšiem ir tik labi, un tie tā savairojās, ka iznīdēja gan vijolītes, gan visu pārējo.»

KARAĻA PIEMIŅAI

Arī mēs varam baudīt šīs brīnišķās kaislības augļus. Kas to zina, kā būtu, ja to dažu nejausību nebūtu? Ja toreiz – pirms vairāk nekā sešdesmit gadiem – jauno zinātnieku nenorīkotu darbā par Botāniskā dārza direktoru? Ja pētīšanai viņš izvēlētos kaut ko citu, nevis rododendrus? Bet norīkoja, un bija. Un nu mums ir Babītes krāšņais rododendru dārzs, par kuru varam priecāties paši un lepodamies rādīt ārzemju ciemiņiem. Starp aptuveni trīsdesmit tūkstošiem pasaules rododendru šķirņu mums ir 106 brīvdabas rododendru šķirnes un 24 acālijū

šķirnes, kas profesora Riharda Kondratoviča vadībā izveidotas Latvijas Universitātē. Turklāt atšķirībā no daudzu citu dārza augu šķirnēm visas ir ar stipriem papīriem. Reģistrētas Lielbritānijas Karaliskās dārzkopības biedrības Starptautiskajā rododendru šķirņu reģistrā, atbilstoši starptautiskajam prasībām veicot AVS (atšķirīguma, viendabīguma un stabilitātes) testa pārbaudi vairāk nekā desmit gadu garumā. Tās ir oriģinālas, dekoratīvas un piemērotas audzēšanai Latvijas klimata apstākļos – pietiekami tālu ziemeļos, lai kurš katrs rododendrs te nemaz neizturētu. Sešas jaunākās no tām rādām šajā žurnāla numurā, bet būs vēl citas, kas iesniegtas apstiprināšanai.

Mums patiesi ir milzu bagātība – vairāk nekā simt dažādu rododendru sugu un šķirņu stādu, ko jau pēc pāris nedēļām, aprīli, varēsīm no Babītes audzētavas vest un stādīt savos dārzos. No mazulišiem, kas arī pieauguši nebūs lielāki par 50–60 centimetriem līdz 2–3 metrus augstiem milzeņiem. Līdz ar populārām un iemīļotām šķirnēm mūs gaidīs vairāki jaunumi: gan audzētavā izveidotās šķirnes – ‘Valdis’, ‘Viesturs’, ‘Baltija’, ‘Aura’, ‘Andris’, ‘Babītes Antons’ un ‘Vilhelmine Petkevičs’; gan Somijas selekcionāru radītās – ‘Haaga’, ‘Helsingin Yliopisto’ un ‘Pohjolan Tytar’. Mēs tās iestādīsim, un krāšņi ziedēs mūsu mazā rododendru lielvalsts. Sava karaļa priekam, godam un piemiņai. Viņš pats 17. februārī devās dēstīt rododendrus aizsaules dārzos. ☺

Tagad Ražojam.lv piedāvā:

- Biohumusa granulas
- Dārza mājiņas
- Skalgriezi
- Riteņkapli

Lai veiktu pasūtījumu, zvaniet: +371 29961595 vai rakstiet: info@razojam.lv

leskaties www.razojam.lv

Atbrivies no nezālēm, saudzējot muguru!

Riteņkaplis –

stumjams darbarīks augsnes ierīnāšanai un nezāļu apkarošanai digstu stadijā.

Prasmīgi rīkojoties, riteņkaplis ideāli darbojas jebkurā – gan vieglā, gan smagā – augsnē. Riteņkaplis nepārsniedz 6 kg, tas ir viegli izjaukams un saliekams, kā arī ērti transportējams.

Skalgriezis –

ērtais un ergonomiskais skalu griezējs tiek piestiprināts pie sienas, un, ievietojot pagali, iespējams viegli un ērti pagatavot skaliņus iekuram. Atliek vien ievietot pagali un nospiegt uz leju rokturi ar asmeni, un tas viegli atdalīs no koka skaliņus vieglai iekuršanai.

Lai veiktu pasūtījumu, zvaniet: +371 29961595 vai rakstiet: info@razojam.lv

leskaties www.razojam.lv